ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΛΚΗΣ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΥΠΟ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

Ἐπιμελητοῦ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Μουσείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.

ΣΜΥΡΝΗι,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ο «ΤΥΠΟΣ».

(Ἐντὸς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἀριθ. 8).

1877.

Πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ πραγματικοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα βάρους ἑκάστου τῶν ἀνακαλυπτομένων σταθμῶν γενικὸς κανὼν ἐστὶ νὰ μὴ δίδηται αὐτῷ ἀμέσως τὸ πρὸς τὸ ὑῦν αὐτοῦ βάρος ἀντιστοιχοῦν ἀρχαῖόν τι σταθμικὸν σύστημα· διότι ποτὲ μὲν, ἕνεκα σκωρίας καὶ διαφόρων προσκεκολλημένων ὑλῶν, ἕλκουσι ταῦτα σταθμὸν πλείω τοῦ κεκανονισμένου, ἄλλοτε δὲ, ἕνεκα φθορᾶς καὶ ἐλλείμματος, ἔλλασσον τοῦ δέοντος. Ἐνῶ λ.χ. ἡ σολώνειος μνᾶ, κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεύνας, ἀντιστοιχεῖ πρὸς γαλλ. γραμμ. 436,6 διὰ τὴν πρώτην μὲν αἰτίαν εὑρίσκονται μναῖ ἕλκουσαι γραμμ. 446. 450. 460 κτλ., διὰ δὲ τὴν δευτέραν, εὑρίσκονται ἕτεραι ἕλκουσαι γραμμ. 422,427,410 κτλ. Πρὸς εὕρεσιν λοιπὸν τῆς ἀληθείας ζητητέον τίς ἡ ἐποχὴ ἑκάστου σταθμοῦ, τίς ἡ κατάστασις αὐτοῦ, καὶ, εἰ τὸ σχῆμά ἐστιν ὅμοιον γνωστοῖς ἤδη σταθμοῖς ὡρισμένου βάρους· διότι ἐὰν π. χ. σταθμός τις τετραγώνου σχήματος ἕλκῃ μνᾶν 440 γραμμ., ἕτερος σταθμὸς τοῦ αὐτοῦ μὲν σχήματος, ἀλλ' ἐφθαρμένος εἴτ' ἐν τῷ μέσῳ, εἴτ' εἰς τὰς ἄκρας, ἕξι μὲν καὶ οὗτος μνᾶ, ἀλλ' ὀλιγωτέρων ἐκείνου γραμμαρίων.

Κατὰ τὴν μέθοδον λοιπὸν ταύτην θὰ προσπαθήσω ἐνταῦθα νὰ ὁρίσω, ὡς οἷόν τε, τὴν ἀρχαίαν ὁλκὴν ἑκάστου σμυρναϊκοῦ σηκώματος τοῦ Μουσείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἡ παροῦσα πραγματεία ὡς δεύτερον, οὕτως εἰπεῖν, μέρος τοῦ πρὸ διετίας ἐκδοθέντος καταλόγου μου, ἐν ᾧ ἁπλῆν μόνον περιγραφὴν αὐτῶν ὡς γνωστὸν ἐποιησάμην. 1)

I

Εἰς ἑκάστην πόλιν, ἐν ᾗ ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ καὶ ποικίλα σταθμά, παρετήρησαν οἱ σταθμολόγοι ὅτι κατὰ τὴν νῦν αὐτῶν ὁλκὴν δὲν δεικνύεται ἓν μόνον ἀρχαῖον σταθμικὸν σύστημα, ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἐκ τῆς νῦν λ. χ. ὁλκῆς τῶν ἀθηναϊκῶν σηκωμάτων ἀνεγνωρίσθησαν ἓξ ἢ ἑπτὰ συστήματα. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν γενικὴν παρατήρησιν καὶ τὰ ἐν Σμύρνῃ εὑρεθέντα καὶ συνεχῶς εὑρισκόμενα, ἐν τῇ ὁλκῇ αὐτῶν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸ ῥωμαϊκὸν, πτολεμαϊκὸν, περσικὸν καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸ ἀττικὸν σύστημα, ὅπερ ἦν κυρίως τὸ ἐπικρατῆσαν ἐνταῦθα καθ' ὅλην τὴν μακεδονικὴν ἐποχὴν, καθὼς ἀποδείκνυσι καὶ τὸ νῦν βάρος τῶν ἐπὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ κοπέντων ἀργυρῶν τῆς πόλεως νομισμάτων.

Καὶ τοῦ ἀττικοῦ μὲν συστήματος σταθμὸν ἕλκουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 63, 87, 98, 102, 214, 135, 138 καὶ 191. Καλεῖται δὲ σύστημα ἀττικὸν τὸ ἔχον μνᾶν ἕλκουσαν γραμμ. 436,6. Ἡ μνᾶ αὕτη λέγεται καὶ

1) Ἐν τῇ πραγματείᾳ ὅμως ταύτῃ περιγράφονται καὶ τινα μὴ ἀναφερόμενα ἐν τῷ καταλόγῳ· ἐπειδὴ ἔκτοτε ἐπλουτίσθη ἡ συλλογὴ διὰ περισσοτέρων ἔτι σταθμῶν τῆς Σμύρνης.

σολώνειος· ὑπῆρχε δὲ καὶ ἑτέρα ἐν Ἀττικῇ μνᾶ, ἡ ἐμπορικὴ καλουμένη, ἥτις εἰσήχθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν 118ην ὀλυμπιάδα καὶ ἥτις εἶλκε πεντήκοντα ἔτι δραχμῶν τῆς σολωνείου. 1)

Ἐκ τῶν ὀκτὼ λοιπὸν τούτων σταθμῶν τῆς Σμύρνης βαρύτερός ἐστιν ὁ ὑπ' ἀριθ. 63, ὅστις ἕλκει γραμμ. 910 καὶ ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ἐπιφανείας φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ 2), ἧς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δείκνυσιν ὡς ἐποχὴν τοῦ σταθμοῦ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς συστάσεως τοῦ περγαμηνοῦ βασιλείου. Κατὰ τὸ σημερινὸν δὲ αὐτοῦ βάρος ἀντιστοιχεῖ πρὸς δύο μνᾶς ἀττικὰς ἑλκούσας ἀνὰ 455 γραμμ. ἅτινα ὅμως δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὡς τὸ ἀκριβὲς ἑκάστης αὐτῶν βάρος, διότι ὑπάρχουσι μικρά τινα ἐλλείμματα εἰς τὸν σταθμὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπικόλλησις ἱκανῆς ὕλης. Μνᾶς δὲ σταθμὸν ἕλκει ἐκ τῶν λοιπῶν ὁ ὑπ' ἀριθ. 87, ὅστις φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ ΘΗΣΕΟΥ ΣΜΥΡ ΤΒ· ἕλκει δὲ γραμμ. 447 *). Πρὸς τὸ βάρος δὲ τούτου ἀντιστοιχεῖ σχεδὸν ἑτέρα μνᾶ εὑρεθεῖσα ἐν Ἀθήναις καὶ ἕλκουσα γραμμ. 446 **).

1) Ὅρα *C.I.G.* ἀριθ. 133. «Ἀγέτω δὲ καὶ ἡ μνᾶ ἡ ἐ(μ)πορ(ικ)ὴ Στε(φανηφόρου δραχ)μὰς ἑκατὸν τριάκοντα κ(αὶ) ὀκτὼ πρό(ς) τὰ στάθμια τὰ (ἐ)ν τῷ ἀργυροκοπ(είῳ κ)αὶ (ἐχέτω ρο-πή)ν (Στε)φανηφόρου δραχμὰς δέκα δύο, καὶ πωλε(ίτ)ωσαν πάντες τἄλλα (π)άντα ταύ(τῃ) τῇ μνᾷ, (πλὴν) ὅσα πρὸς ἀργύριον διαῤῥήδην εἴρη-ται πω(λεῖν, ἱστάντες τὸν πῆχυν τοῦ ζυγ(οῦ ἰσόρ)ροπον, ἄγοντα τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα δ(ρ αχ-(μὰ)ς τοῦ Σ(τεφανηφ)όρου.»

2) βλ. Σμυρναϊκὰ σταθμὰ σ. 18 καὶ πίν. 2ον.

*) βλ. Σμ. Στ σ. 18 καὶ 19 πίν. 5.

**) Ὅρα *Schillbach*, *de ponderibus* ἐν *Ann. d. Instit.* 1865 σ. 196 ἀρθ. 33. — Ὑποπτεύω ὅτι ὁ σμυρναϊκὸς οὗτος σταθμὸς κατεσκευάσθη πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐν ἀρχαίᾳ μήτρᾳ μνᾶς, κατεχομένῃ ἴσως ὑπό τινος τῶν ἐνταῦθα ἀρχαιοκαπήλων, ὧν ἔργα εἰσὶ καὶ τὰ ὑπ' ἀρθ. 97 καὶ 106, ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀρθ. 95 καὶ 96 σταθμά, ἅτινα, ἀγνοῶν τότε τὸ κίβδηλον αὐτῶν, περιέγραψα ἐν σ. 19 τοῦ καταλόγου μου, προστιθεὶς καὶ τὴν εἰκόνα ἑνὸς ἐξ αὐτῶν.

Ἡμίμναιον δ' ἐστὶν ὁ ὑπ' ἀριθ. 102, ὅστις οὐδὲν σύμβολον φέρει, ἀλλ' ἔστιν ἁπλοῦν τεμάχιον μολύβδου, τετραγώνου σχήματος (μήκ.. 0,04 ὑψ. 0,045 πάχ. 0,011) καλῶς διατηρούμενον· ἕλκει δὲ γραμμ. 220 *).

Τὰ δὲ ὑπ' ἀριθ. 98 καὶ 214 εἰσὶν εἰκοσάδραχμα, ἔχοντα, τὸ μὲν, σχῆμα τετραγωνικόν, τὸ δὲ, κολοβῆς πυραμίδος. Τὸ πρῶτον ἕλκει γραμμ. 89, τὸ δ' ἕτερον 88 **). Σημειωτέον δὲ, ὅτι πλὴν ἑνὸς εἰκοσαδράχμου τοῦ ἐν Βερολίνῳ βασιλικοῦ Μουσείου, ἕλκοντος γραμμάρια 87,4, οὐδὲν ἕτερον ὑπῆρχε γνωστόν, οὗτινος τὸ νῦν βάρος νὰ πλησιάζῃ πρὸς τὸ κεκανονισμένον τοῦ εἰκοσαδράχμου.

Τοῦ ἀττικοῦ συστήματός εἰσιν ἔτι καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 135, 138 καὶ 191, ὧν τὸ μὲν, δραχμὴ, τὸ δὲ διώβολον καὶ τὸ ἕτερον δίδραχμον. Ζυγίζει ἡ μὲν δραχμὴ 4.6, τὸ δὲ διώβολον γραμμ. 1,5 καὶ τὸ δίδραχμον γραμμ. 8.342.

Καὶ ταῦτα μὲν εἰσὶ τοῦ ἀττικοῦ συστήματος. Πτολεμαϊκοῦ δὲ τὰ ὑπ' ἀρ. 110, 121, 71 καὶ 193. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ πτολεμαϊκὴ μνᾶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἰταλικὴν, ἥτις εἶλκε μίαν καὶ ἡμίσειαν λίτραν, ἤτοι γραμμ. 490,563. Εἰς τὸ σύστημα τοῦτο ὁ κ. *Schillbach* ἐκ τῶν ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ αὐτοῦ καταλόγῳ σταθμῶν ἀπέδωκε πάντα τὰ φέροντα ἀμφορέα ἢ χελώνην· ἐκ τούτων ὅμως οὐδὲν πλησιάζει πρὸς τὸ κεκανονισμένον τῆς μνᾶς ταύτης βάρος.

Τοῦ συστήματος λοιπὸν τούτου ὁ βαρύτερος σταθμὸς ἐστὶν ἑπτάδραχμον, ὁ δὲ μικρότερος τρίδραχμον. Καὶ ἑπτάδραχμον μὲν ἐστὶν ὁ ὑπ' ἀριθ. 110 ἔχων σχῆμα τετραγωνικόν· ἕλκει δὲ γραμμ. 34.722 ***)

*) Ὁ κ. *Schillbach* (ἔνθ. ἀνωτ. σ. 198 ἀρθ. 34 καὶ 34α) περιγράφει δύο ἡμίμναια ὧν τὸ μὲν ἕλκει γραμμ. 223,5 τὸ δὲ, γραμμ. 225.

**) Ὑπὸ τὴν βάσιν αὐτοῦ φέρει ἔκτυπον δοχεῖον. Ὅρα Σμυρ. Σταθ. σ. 20 ἔνθα ἡ λέξις «κοσμήματος» πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς «δοχείου».

***) Τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐγγεγραμμένα ΙΝ, ἅτινα οὐδὲν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δηλοῦσι, ἐνεχαρά-

Δίδραχμον δὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 193 ἕλκον γραμμ. 10. Τετράδραχμα δ' εἰσὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 121 καὶ 71, ὧν τὸ πρῶτον ἐκ μολύβδου καὶ σχήματος τετραγωνικοῦ ἕλκει δὲ γραμμ. 20· τὸ δεύτερον ἐκ σιδήρου καὶ τοῦ αὐτοῦ σχήματος· ἕλκει δὲ γραμμ 19,7. Τὴν τετράδραχμον ὁλκὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 121 σταθμοῦ δηλοῦσι καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐγκεχαραγμένα Δ<, ὧν τὸ μὲν Δ δηλοῖ τὸν ἀριθμὸν 4 τὸ δὲ παρ' αὐτῷ γωνιῶδες σημεῖον, δραχμήν. Παρατηρητέον δὲ ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο < ὅπερ, κατὰ τὰ σωζόμενα κείμενα τῶν ἀρχαίων μετρολόγων, ἔχει τὴν σημασίαν ταύτην 1), ἐπ' οὐδενὸς τῶν μέχρι σήμερον γνωσθέντων σταθμῶν δείκνυται, ὡς ὁμολογεῖ ὁ κ. *Schillbach* 2), καὶ ὅτι νῦν πρῶτον φαίνεται ἐν τῷ σμυρναϊκῷ τούτῳ σταθμίῳ.

χθησαν ὑπὸ χειρὸς ἀρχαιοκαπήλου πρὸς καλλιτέραν ἴσως ἐκτίμησιν αὐτοῦ. Ὁ σταθμὸς οὗτος, εὑρισκόμενός ποτε παρὰ *Gonzenbach*, ἐδημοσιεύθη καὶ εἰκονίσθη ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου κ. *Schillbach* (*de pond.* σ. 192. πρβλ. ἀρθ. 95 σ 210 καὶ πίν. XIV ἀρθ. 93) θεωρήσαντος αὐτὸν ὡς οὐγγίαν· ἕλκει δὲ κατὰ τὴν σημείωσίν του γραμμ. 34,72.

1) *Fr Hultsch*, *Metrol. script. rel.* I, 56α, 6. «Πλάτον δὲ Λ εἰς μὲν τὰ δεξιὰ ταῖς κεραίαις νέαν δραχμὴν δηλοῖ, <, εἰς δὲ τὰ εὐώνυμα, ἡμίσεια >.» 56β, 16 «Αἱ δὲ δύο γραμμαὶ συμπίπτουσαι κατὰ θάτερον μέρος ὥστε γωνίαν ποιεῖν ἐμφερὲς ταῖς τοῦ Κ δύο κεραίαις τῇ πρὸς τῇ ὀρθῇ γραμμῇ σημαίνουσι δραχμὴν <, τὴν συνωνύμως καὶ ὁλκὴν καλουμένην.» Πρβλ. 66,6.

2) *De ponderibus* σ. 16 «*Scriptores veteres, volunt drachmam significari nota* <, *hanc vero equidem in nullo ponderi inveni.*» Σημειωθήτω ἐνταῦθα ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπηντήθη ἐπὶ ἀθηναϊκῆς ἐπιγραφῆς μετ' ἄλλων πολλῶν, περὶ ὧν σοφὰς καὶ ἐκτεταμένας παρατηρήσεις ἐποίησεν ὁ κ. Π. Εὐστρατιάδης Βλ. Ἀρχαιολ. Ἐφημερ. Β'. περιοδ. σ. 557—578. Καὶ ἐπί τινος λεσβιακῆς ἐπιγραφῆς δημοσιευθησομένης προσεχῶς ἐν τῷ τρίτῳ τεύχει τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ «Μουσ καὶ τῆς Βιβλοθ.» τὸ σημεῖον τοιοῦτον ὡς εἷς: Ζ Ἐπειδὴ δὲ πιθανὸν νὰ ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης σημείου γνωστοποιῶ ὅτι ἐν τῷ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς διατηρουμένῳ χειρογράφῳ τοῦ Διοσκορίδου πανταχοῦ

Τοῦ περσικοῦ δὲ συστήματός εἰσι τὰ ὑπ' ἀρθ. 124.226 καὶ 139. Τὸ πρῶτον φέρει τὸ σημεῖον Ⅰ, ὅπερ ἐξέλαβον ἐν ἀρχῇ ὡς ΖΕ 1). Τὰ δ' ἕτερά εἰσι ἀσύμβλητα καὶ σχήματος τετραγώνου. Τὸ πρῶτον ἕλκει γραμ. 16,6, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τρεῖς δραχμὰς περσικῆς μνᾶς ἐκ γραμ. 553.333... τὸ δεύτερον γραμ. 16, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τρεῖς ἐπίσης δραχμὰς μνᾶς 533.333... τὸ δὲ τρίτον ἕλκει γραμμ. 5,5, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς δραχμὴν μνᾶς 550 γραμμ. Τὸ κεκανονισμένον δὲ τῆς περσικῆς μνᾶς βάρος ἐστὶ 544 γραμμ. Εὑρέθησαν δμως μναῖ ἕλκουσαι πλείω τούτου, ὡς λ.χ. αἱ ἐν Χίῳ εὑρεθεῖσαι, ὧν ἡ μὲν μετ' ἐπιγραφῆς ΜΝΑ ἕλκει γραμμ. 547, ἡ δὲ μετ' ἐπιγραφῆς ΔΥΟ ΜΝΑΙ γραμμ. 1124,10 ἅτινα δι' ἑκάστην μνᾶν δίδουσι γραμ. 562, 05. *)

Τὸν δὲ ὑπ' ἀρθ. 132 σταθμὸν 2), ὅστις ἕλκει γραμμ. 51,4, τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς δεκάδραχμον μνᾶς 514 γραμμ., δυνάμεθα νὰ πλησιάσωμεν πρὸς τὴν ἀκριβῆ ὁλκὴν τῆς περσικῆς μνᾶς ἐὰν προσθέσωμεν ἓν ἔτι γραμμάριον, ὅπερ ἕνεκα τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς προστριβῆς φαίνεται ὅτι ἀπωλέσθη. Τὸ ἀρχαῖον δεκάδραχμον τοῦ σταθμίου βάρος δεικνύει καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἐντετυπωμένον Δ, ὅπερ, ἐὰν μὴ προηγῆται ἢ ἕπηται ἑλληνικῷ ἀριθμῷ, δηλοῖ δεκάδραχμον. 3)

Ἡ ἐν Σμύρνῃ χρῆσις τοῦ περσικοῦ συστή-

τὸ σημεῖον τῆς δραχμῆς εἶνε γεγραμμένον ὡς ἑξῆς: Ζ

1) Βλ. Σμυρναϊκὰ Σταθμὰ σ. 2.

*) Ὅρα *Longperier* ἐν *Annal. dell' Instituto* 1847, σ. 334.—*C.I.G.n.* 8533,8535. —*Schillbach*, ἐνθ. ἀνωτ. σ 204, ἀρθ. 73α, 73β.—*J. Brandis*, *Das Muenz=Mass= und Gewichtwesen in Vorderasien*, σ. 154.

2) Βλ. Σμυρν. σταθ. σ 20

3) Ἡ σημασία αὕτη τοῦ γράμματος ἐπιβεβαιοῦται ἐκ δύο δεκαδράχμων ἀνακαλυφθέντων ἐν Ἀθήναις, ὧν ἕκαστον ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἐπιφανείας φέρει τὸ Δ. Προσεπιβεβαιοῦται δὲ καὶ ἐκ δύο εἰκοσαδράχμων σταθμῶν τῆς αὐτῆς πόλεως φερόντων ἑκάστου ΔΔ=10+10. Ὅρα δὲ τὴν περιγραφὴν αὐτῶν παρὰ *Schillbach*

ματος ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ὁλκῆς τῶν πρώτων χρυσῶν τῆς πόλεως νομισμάτων, ἅτινα φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ. 1)

Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν σταθμολογικῶν συστημάτων τῆς ἀρχαιότητος, ἅτινα μᾶς ἐπιβεβαιοῦσι σήμερον καὶ τὰ συνεχῶς ἀνευρισκόμενα νομίσματα, καὶ σηκώματα, ἐκ τῶν σωζομένων σταθμῶν ἀνακαλύπτονται καί τινα ἄλλα συστήματα ἅτινα πρὸς τὸ παρὸν ἀδυνατοῦσιν οἱ μετρολόγοι νὰ προσδιορίσωσι. Καὶ τοιαῦτα λ. χ. εἰσὶ τὰ ἕλκοντα μνᾶν 780 γραμμ. 980 1070 κτλ. Ἐν τοῖς ἀγνώστοις λοιπὸν τούτοις συστήμασι δύο καλῶς διατετηρημένα σταθμὰ σμυρναϊκὰ ἐκ μολύβδου κατατάσσουσι καὶ ἕτερον ἕλκον μνᾶν ὑπὲρ τὰ 720 γραμμ. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ ὑπ' ἀρθ. 220 καὶ 178, ὧν ὁ μὲν φέρει ἐπὶ τῆς μιᾶ αὐτοῦ ἐπιφανείας τρίπουν 2) καὶ ἔνθεν μὲν ἔχει τὴν ἀρχικὴν συλλαβὴν τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως ΣΜΥ ἔνθεν δὲ τὰ γραμμ. ΤΑΡ, ὄντα ἀναμφιβόλως λείψανα τῆς λέξεως *τέταρτον*, ἥτις ἐπὶ πολλῶν σταθμῶν ἀπηντήθη· ἕλκει δὲ γραμμ. 480 *) ὁ δὲ, ἕλκει γραμμ. 178 καὶ εἰκονίζει ἐπίσης τρίποδα· ἀλλ' ἔνθα μὲν ὁ προηγούμενος φέρει τὰ γράμματα ΣΜΥ, ὁ ἕτερος φαίνεται ὅτι ἔφερε τὴν λέξιν *τέταρτον*, ἧς τὸ Α μόνον τῆς δευτέρας συλλαβῆς διακρίνεται, ἔνθα δὲ ἐκεῖνος φέρει τὰ γράμματα ΤΑΡ οὗτος ΣΜΥ. 3)

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν σταθμῶν τῆς Σμύρνης, ἅτινα, βοηθούμενος ἐκ τοῦ νῦν αὐτῶν βάρους, τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς διατηρήσεώς των, ἀπέδωκα εἰς τὸ ἀττικὸν, πτολεμαϊκὸν καὶ περσικὸν σύστημα. Μεταβαίνω δὲ ἤδη εἰς τὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ συστήματος σταθμά.

σ. 196 ἀρθ. 29,29α, 31 καὶ Ρουσοπούλῳ ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. σ. 311 ἀρθ. 391.

1) Βλ. *Brandis*, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 414

2) Ὅστις ὡς σύμβολον ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ πολλῶν νομισμάτων τῆς Σμύρνης. Βλ. *Mionnet, description des médailles antiques III*, ἀρθ. 1049—55. *Suppl. IV*, ἀρθ. 1498—1514.

*) Βλ. Σμυρν. Σταθ. σ. 20.

3) Αὐτόθι σ. 21.

II

Κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ κ. *Schillbach* 1) ὅστις ἀνέγραψεν ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέχρι τοῦ 1865 γνωσθέντα ἑλληνικά τε καὶ ῥωμαϊκὰ σταθμὰ, πάνυ ὀλίγα τοῦ ῥωμαϊκοῦ συστήματος εὑρέθησαν ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι· ἐκ τῆς συλλογῆς ὅμως τοῦ Μουσείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς φαίνεται ὅτι πλείονα τοιαῦτα εὑρίσκονται ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Τὸ ῥωμαϊκὸν σύστημα, ὡς εἶναι δῆλον, εἰσήχθη εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας ἅμ' ὡς οἱ Ρωμαῖοι ἐγένοντο κατακτηταὶ αὐτῶν, διαρκέσαν καὶ καθ' ὅλην τὴν βυζαντινὴν περίοδον.

Ἐκ τῶν σμυρναϊκῶν λοιπὸν σταθμῶν τοῦ ῥωμαϊκοῦ συστήματος εἰσὶ τριάκοντα καὶ ἕν.

Καὶ λίτρας μὲν βάρος ἕλκουσι

α) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 175· ζυγίζει γραμμ. 333 καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς αὐτοῦ ἐπιφανείας ὑπάρχει ἡ λέξις ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ σταθμοῦ ἐξέτασιν δὲν εἶχον διακρίνει καλῶς 2). ΜΑΡ(κου) ΛΕΙΒΙΟΥ ΠΩΔΛΙΑΝΟΥ

β) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 240, ἔχον σχῆμα τετραγωνικὸν καὶ φέρον τύπον προτομῆς αὐτοκράτορος· ἕλκει γραμμ. 351

γ) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 196 ἐκ λίθου καὶ σχήματος ὀρθογωνίου παραλληλεπιπέδου· ἕλκει γραμμ. 301. Εἶναι δὲ ὀλίγον βεβλαμμένον.

δ) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 238. Ἀντὶ πάσης ἄλλης αὐτοῦ περιγραφῆς ἐπιτραπείτω μοι νὰ μεταφέρω τὴν ἑξῆς περὶ τοῦ σταθμοῦ τούτου σημείωσίν μου, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ 629ῳ

1) *De ponderibus* σ. 190.

2) Σμυρν. Σταθμ. σ. 19—20. Πρβλ. Τὸ ἐμὸν, Περὶ τινος μήτρας σταθμῶν σ. 6 ὑποσημ. 1.

φύλλῳ τῆς «Προόδου» τῇ 11 Δεκεμβρίου 1876. «Ἐκ προσφορᾶς τοῦ φιλαρχαίου κ. Εὐαγγέλου Τουλιάδου ἡ σταθμολογικὴ συλλογὴ τοῦ Μουσείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἐπλουτίσθη κατ' αὐτὰς δι' ἑνὸς σπουδαιοτάτου σταθμοῦ λίτρας ἔχοντος σχῆμα κυκλικὸν καὶ φέροντος ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἐπιγραφὴν (Ι)ΠΠΑΡΧΟΥ ἀφ' ἑτέρου δέ

ΜΑΥ
ΕΡΑΣΩΝΟΥ
ΥΟΥΑΣΙΑΡ
ΧΟΥ

ἃς ἀναγνωστέον *Μ(άρκου) Αὐ(ρηλίου Ἐρασώνου υἱοῦ Ἀσιάρχου, ἱππάρχου*. Μετὰ δὲ τὰ γράμματα ΜΑΥ ὑπάρχει ὁ ἑξῆς τετράγωνος τύπος τῆς σφραγῖδος αὐτοῦ τοῦ *ἱππάρχου* μὲ γράμματα μικρά.

[ΜΑΥ]
[ΕΡΑΣ]ΩΝΟ
Υ [ΥΙΟ]ΥΑ
[ΣΙ]ΑΡΧΟ
[ΥΙ] ΠΠΑ

Ἡ σφραγὶς αὕτη, φέρουσα τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν, ἣν καὶ ὁ σταθμὸς, ἐτέθη ὑπὸ τοῦ ἱππάρχου Ἐρασώνου πρὸς ἔνδειξιν ἴσως ὅτι ὁ σταθμὸς οὗτος εἶναι ἀκριβὴς καὶ ἑπομένως δύναται νὰ ἦναι ἐν χρήσει.

Εὑρέθη δὲ οὗτος εἰς τὸν *Μεγάλον Ταρλᾶ*, κείμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπὸ Σμύρνης εἰς Σεβδίκιοϊ ἀγούσης, ἔνθα ἀνεκαλύφθησαν καὶ δύο ἐπιγραφαὶ τοῦ αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ, ὡς ἐπισκευαστοῦ τῶν ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἔφεσον ὁδῶν. 1)

Ἐκ τῶν μέχρι σήμερον εὑρεθέντων ἐν Σμύρνῃ σταθμῶν ἐγνωστοποίησα πέντε ἀγορανόμους τῆς πόλεως, ἐνῷ πρότερον δύο μόνον ἦσαν γνωστοὶ ἐξ ἐπιγραφῶν· ἐκ τοῦ νέου λοιπὸν τούτου σταθμοῦ γνωστοποιῶ καὶ ὄγδοον ἀγορανόμον ὀνομαζόμενον *Μ(άρκον) Αὐ(ρήλιον) Ἐρασώνην* οὗτινος πατὴρ ἦν υἱὸς *Ἀσιάρχου*. Τὸ ὄνομα *Ἐρασώνης* δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς τὰ λεξικά.

Συνήθως τὰ σταθμὰ τῆς Σμύρνης, ἅτινα φέρουσιν ὀνόματα ἀγορανόμων, ἔχουσι καὶ τὸν τίτλον αὐτῶν ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ· ἀλλ' ὁ νέος οὗτος σταθμὸς ἀντὶ τοῦ συνήθους ἔχει ΙΠΠΑΡΧΟΥ.

Ὁ τίτλος οὗτος ἀναμιμνήσκει μοι δύο ἐπιγραφὰς, δι' ὧν γίγνονται γνωστοὶ δύο *ἀγορανόμοι* τῆς Σμύρνης, οἵτινες, πρὶν ἢ ἐκλεχθῶσιν ὡς τοιοῦτοι φαίνεται, ὅτι ἦσαν *ἵππαρχοι* 1).

Ὑποθέτω λοιπὸν ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ τούτου μνημονευόμενος Μ. Αὐ. Ἐρασώνης, πρὶν ἐκλεχθῇ *ἀγορανόμος*, ἦν *ἵππαρχος* ἀλλὰ διατί νὰ μὴ διατάξῃ νὰ γραφῇ ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ προσήκων αὐτῷ τίτλος; Ἕνεκα τοῦ τίτλου λοιπὸν τούτου ὁ σταθμὸς οὗτος εἶναι πρωτοφανής. Ἕλκει δὲ γραμμ. 343,933. »

Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων λιτρῶν εἶχον περιγράψει πέρυσιν ἐν τῷ 128 φύλλῳ τῆς »Ἰωνίας» καὶ δύο ἑτέρας σπουδαίας λίτρας, αἵτινες δυστυχῶς δὲν κοσμοῦσι τὴν συλλογὴν τοῦ Μουσείου τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἀλλ' ἐπωλήθησαν, ὡς ἐπληροφορήθην, εἴς τινα ἐν Ἀθήναις ἰδιώτην.

Ἡ μία εἶναι σχήματος κυκλικοῦ διαμ. 0,086. Ἔχει δὲ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς αὐτῆς ἐπιφανείας τὴν ἐπιγραφὴν Μ(άρκου) ΑΥΡ(ηλίου) ΜΗΤΡΟΧΟΥ· ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ. Ἕλκει γραμμ. 383.

Ἡ ἑτέρα ἕλκει γραμμ. 349. Ἔχει δὲ σχῆμα μηνοειδές· ὕψ. 0,068 καὶ μῆκ. 0,125. Φέρει δὲ ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπιγραφὴν ΑΥΡ(ηλίου) ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ· ἀφ' ἑτέρου δὲ ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ ἀγορανόμου τούτου. *)

Μιᾶς καὶ ἡμισείας λίτρας σταθμὸν ἕλκει ὁ ὑπ' ἀρθ. 62 φέρων ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπιγραφὴν ΑΥΡΗΛΙΟΣ ΠΕΡΠΕΡΟΥ μετὰ τετρα-

1) Ἐδημοσιεύθησαν δὲ αὗται κατ' ἀντίγραφον τοῦ κ. Γ. Βαρινοῦ ἐν «Μουσείῳ καὶ Βιβλιοθήκῃ» περιοδ. Β'. ἔτ. ά. σ. 1—2.

1) Ὅρα *C.I.G.* ἀρθ. 3193 καὶ 3201.

*) Περὶ τοῦ σταθμοῦ τούτου πρβλ. τὸ ἐμὸν Περὶ τινος μήτρας σταθμῶν σ. 6.

ώνου ἐν τῷ μέσῳ τύπου τῆς σφραγῖδος αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥ. 1) Ἕλκει δὲ οὗτος γραμμ. 474·

Ἡμιλίτρου δὲ σταθμὸν ἕλκουσι

α) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 64 ἄσημον τετράγωνον σταθμίον, πλὴν καλῶς διατετηρημένον, ὅπερ ζυγ. γραμμ. 157.7. *)

β') Τὸ ὑπ' ἀρθ. 76, ὅπερ ἐστὶ σχήματος κυκλικοῦ καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπάρχουσι τέσσαρες τύποι, περιέχοντος ἑκάστου τὰ γράμματα ΔΙΙ. ἕλκει δὲ γραμμ. 161 **).

γ') Τὸ ὑπ' ἀρθ. 78, σχήματος τετραγώνου καὶ καλῶς διατετηρημένον φέρει ἀφ' ἑνὸς ἓξ τύπους στρογγύλους ὧν ἕκαστος ἔχει τὸ μονόγραμμα ΦΛΒ, ὅπερ, ὡς θέλομεν δεῖξαι κατωτέρω, ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ δύο ἑτέρων σταθμῶν· ζυγίζει δὲ γραμμ. 151.

δ') Τὸ ὑπ' ἀριθ. 228 ἄσημον σταθμίον, σχήματος τετραγωνικοῦ, ἕλκει γραμμ. 127.

Τεσσάρων δὲ οὐγγιῶν ὁλκὴν ἕλκουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 94 καὶ 215. Τὸ πρῶτον εἶναι σχήματος τετραγωνικοῦ καὶ φέρει τέσσαρας τύπους στρογγύλους, ὧν ἕκαστος φέρει ἔκτυπον δυσδιάκριτον. Ζυγίζει δὲ γραμμ. 107, 2. Τὸ δεύτερον ἔχει σχῆμα κολοβῆς πυραμίδος (ὕψ 0,044) καὶ ἕλκει γραμμ. 107. Φέρει δὲ ὑπὸ τὴν βάσιν τὰ γράμματα ΔΙ, ἅτινα εἰσὶν ἴσως τὰ ἀρχικὰ ὀνόματος ἀγορονόμου. Ἀλλὰ πιθανὸν νὰ σημαίνωσι καὶ *δραχμὰς δέκα*=Δ(ραχμαί) Ι', καὶ τότε τὸ σήκωμα τοῦτο νὰ ἦναι δεκάδραχμον τῆς συριακῆς μνᾶς, ἥτις ἕλκει 1070 περίπου γραμμ. —Ὁ κ. *Adrien de Longpérier* ἐδημοσίευσε πρὸ πολλοῦ 1) σταθμὸν εὑρεθέντα ἐν Συρίᾳ καὶ διαφυλαττόμενον νῦν ἐν τῇ ἐν Παρισίοις δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ, ἕλκοντα δὲ γραμμ. 1068,20· φέρει δὲ καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΔΗΜΟΣΙΑ Μ(Ν)Α. Ὁ αὐτὸς ἐδημοσίευσε καὶ ἡμίμναιον ἕλκον γραμμ. 535, 15, ὡς καὶ *τέταρτον* ἕλκον γραμμ. 267,80. Πρόδηλον ἄρα ἐκ τῆς ὁλκῆς τῶν σταθμῶν τούτων ὅτι ὑπῆρχε καὶ σύστημα μνᾶς ἑλκούσης περὶ τὰ 1070 περίπου γραμμ. Ἐὰν λοιπὸν ὁ σταθμὸς τοῦ ἡμετέρου Μουσείου μὴ ᾖναι τριτημόριον λίτρας, κατὰ τὴν προτεινομένην ἐξήγησιν τῶν ἐπ' αὐτοῦ γραμμάτων ΔΙ, δύναται νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς δεκάδραχμον συριακῆς μνᾶς.

Διούγγια δ' εἰσὶ

α) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 104, ὅπερ φέρει ἀφ' ἑνὸς δύο τετραγώνους τύπους, ὧν ἕκαστος περιέχει τὸ μονόγραμα ΝΕ. Ζυγίζει δὲ γραμμ. 47,2*)

β') Τὸ ὑπ' ἀριθ. 177 φέρει ἀφ' ἑνὸς δύο στρογγύλους τύπους μετὰ δελφῖνος ἐν ἑκάστῳ. Ζυγ. δὲ γραμμ. 53,417. **)

γ') Τὸ ὑπ' ἀριθ. 218 φέρον ὡραίαν προτομὴν αὐτοκράτορος ῥωμαίου, πιθανῶς δὲ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου. Ζυγ. γραμ. 59***).

δ) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 107. ἕλκει γραμμ. 54, 793, φέρει δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν δύο τετραγώνου τύπους, ὧν ἕκαστος περιέχει τὸ αὐτὸ μονόγραμμα, ὅπερ ἄνευ ἀμφιβολίας δυνάμεθα νὰ ἀναγνώσωμεν *Ζμυρναίων* 1)· ἀφ' ἑτέρου δὲ δύο στρογγύλους τύπους περιέχοντας ἕκαστον ἔκτυπον δελφῖνος.

---

1) Ὅρα τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ ὧν «Σμ. Σταθ» πιν 3. Πρβλ. καὶ τὴν περὶ τινος μήτρας σταθμῶν πραγματείαν ἐν σ. 6.

*) Ἡμίλιτρον, εὑρεθὲν ἐν Μήλῳ, ἕλκει τὸ αὐτὸ σχεδὸν βάρος δηλ. γραμμ. 157,6 Ὅρα *Schillbach* σ. 210 ἀριθ. 96.

**) Σμυρ. Σταθ. σ. 18 πίν. 4.

1) *Annal. dell' Instituto.* 1847. σ. 310, 12, 314. *tav. XLV.* ἀριθ. 11—13,

* Ὅρα Σμυρ. Στ. σ. 19.

** Πρβλ. Σμ. Στ. σ. 20.

*** Ὅρα τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐν τῷ 1ῳ πίνακι τῶν Σμυρ. Σταθ.

1) Ὁ σταθμὸς οὗτος εἰκονίσθη καὶ περιεγράφη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. *Schillbach*, ὅστις εἶδεν αὐτὸν παρὰ *Gonzenbach*. Ὅρα *de Ponderibus* σ. 200 ἀρθ. 93 καὶ *tav.* ἀριθ. 93. λέγει δὲ περὶ αὐτοῦ ἐν σ. 192 « *in altera area exhibet duo quadrata incusa prorsus paria, in quibus monogramma mihi quidem non perspicuum conspicitur... in altera autem duae notae rotundae sunt incusae, in quibus aut delphinus, au*

ε) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 241 φέρει τὸν τύπον τῆς αὐτοκρατορικῆς προτομῆς ἣν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 420, 218 καὶ 219. Ζυγ. γρ. 59. 913.

Μιᾶς δὲ οὐγγίας βάρος ἕλκουσι:

α) τὸ ὑπ' ἀρθ. 112. σχημ. τετραγ. ἐπιμ. ἕλκει γραμμ. 23,5.

β') Τὸ ὑπ' ἀρθ. 113 σχημ τετραγ. ἐπιμ. ἕλκει γραμμ. 27,5.

γ') Τὸ ὑπ' ἀρθ. 188 σχημ. τετραγ. ἕλκει γρσμμ. 27,5.

δ') Τὸ ὑπ' ἀρθ. 227 σχημ. τετραγ. ἕλκει γραμμ. 26, φέρει τύπον στρογγύλον μετὰ τοῦ μονογράμματος ΦΛΒ 1)

ε) Τὸ ὑπ' ἀρθ. 219 σχημ. κυκλ. ἕλκει γραμμ. 31,280 φέρει δ' ἐν τῷ μέσῳ τύπον αὐτοκρατορικῆς προτομῆς.

Καὶ αἱ ἓξ αὗται οὐγγίαι διετηρήθησαν καλῶς, ἐν γένει δὲ καὶ ἅπαντα τὰ ῥωμαϊκὰ ταῦτα σταθμά. Ἡμιούγγιον δὲ ἐστὶ τὸ ὑπ' ἀρθ. 189, ἕλκον γραμμ. 15· ἔχει δὲ σχῆμα τετραγωνικόν.

Ἐν τέλει περιγράφω καὶ τὰ βυζαντινὰ σταθμὰ τῆς πόλεως ταύτης, ὧν ἁπλῆν μόνον μνείαν ἐποίησα ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν σμυρναϊκῶν σταθμῶν.

Ἀρθ. 66. Διούγγιον χαλκοῦν, σχήματος τετραγωνικοῦ, ἕλκει δὲ γραμμ. 52,275 Φέρει δὲ ἀφ' ἑνὸς στέφανον ἐν ᾧ σταυρὸς καὶ τὰ στοιχεῖα ΓοΒ ἅτινα σημαίνουσιν οὐγγίας δύο. 2)

Ἀρθ. 81. Οὐγγία, ἐκ χαλκοῦ, σχήματος δὲ κυκλικοῦ, διαμ. 0,025, ἕλκει γραμμ. 23

Ἀρθ. 221. Οὐγγία ἐκ χαλκοῦ· σχήματος δὲ κυκλικοῦ (διαμ. 0,028)· ἕλκει δὲ γραμμ. 25,568. Ἀφ' ἑνὸς φερει τὰ στοιχεῖα ΓοΛ μετὰ δύο μικρῶν σταυρῶν. Τὰ στοιχεῖα σημαίνουσιν *οὐγγία α.*

Ἀρθ. 223, Ἡμιούγγιον χαλκοῦν, κυκλικὸν (διαμ. 0,0[illegible])· ἕλκει δὲ γραμμ. 12,5

Ἀρθ. 229. Πέμπτον οὐγγίας ἕλκον γραμμ. 5,073. ἔχει δὲ σχῆμα ἐπίμηκες.

Ἀρθ. 85. Σταθμὸς στρογγύλος· ἐκ χαλκοῦ, ἕλκει δὲ γραμμ. 11,5 ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τρία νομίσματα ἢ ἡμίσειαν οὐγγίαν 23 γραμμαρίων (Πρβλ. ἀρθ. 81). Τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ βάρος δεικνύουσι καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ΝΓ.

Ἀρθ. 222. Σταθμὸς ὀρειχάλκινος· κυκλικὸς (διαμ.0,02)· ἕλκει δὲ γραμμ. 17,5 ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τέσσαρα νομίσματα.

Ἀρθ. 224. Σταθμὸς ὀρειχ. κυκλικὸς (διαμ. 0,02). ἕλκει δὲ γραμμ. 8 ἀντιστοιχοῦντα πρὸς δύο νομίσματα.

Ἀρθ. 225 Νόμισμα ἓν ἕλκον γραμμ. 4, 422· ἐκ χαλκοῦ σχήματος δε τετραγ. Ἀφ' ἑνὸς ἐγκεχάρακται ἓν *Ι* πλαγίως.

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ.

---

prora navis, ut Postolacca opinatur, effictus est. Duas vero uncias eo pondere exprimi facile conicitur ex eo, quod pendid gramm. 54,85; quamguam paul est gravius pondera justo. »

1) Τοῦ σταθμοῦ τούτου γίγνεται μνεία ἐν σ. 21 τοῦ καταλ. τῶν Σμυρν. σταθμ.

2) Ὅρα τὴν εἰκόνα τοῦ σταθμοῦ τούτου παρὰ τῷ κ. *Schillbach, de ponderibus. tav. XIV,* ἀριθ. 94, ὅστις πρῶτος ἐξέδοτο αὐτὸν ὅτε κατείχετο ὑπὸ τοῦ *Gonzenbach.* Κατὰ παραδρομὴν δὲ ἴσως ἐσημείωσεν ὁ ἐκδότης ὅτι ἕλκει γραμ. 70,315. Ἐν σ. 192 τοῦ καταλόγου του ὁ κ. *Schillbach* λέγει περὶ τῆς ὁλκῆς τοῦ σταθμοῦ τούτου τά ἑξῆς « *in area.. intra coronam conspicis crucem, sub cujus brachiis ΓοΒ legis, ceterum omni a quae comparent, lineis leviter incisis expressa sunt. Litterae inscriptae nos docent, pondus esse unciarum duarum sive sextantem; at qvomodo quadrat id quod pendit? Gramm. 70,345 efficiunt plus quam duas minas et dimidiam. Equidem nondum inveni unciam aliquando usitatam fuisse gramm. 35, 1725. Attamen fuisse nan negabimus quamobrem tertium pondus* (ὅρα ἀνωτ. σ.51 ἀριθ. 110 ἐν ὑποσημ.) *in quo leguntur litterae IN incisae, quum pendat gramm. 34, 72 item dicemus ejus, modi unciam novam.* » Ἀλλ' εἰς δευτέραν τοῦ καταλόγου του ἔκδοσιν πιστεύω ὅτι προθύμως θέλει ἐπιδιορθώσει ὁ συγγραφεὺς τὸ χωρίον τοῦτο, ἀφοῦ ὁ σταθμὸς οὗτος ἕλκῃ γραμμ. 52,275·